

Nieuwsbrief Natura 2000

april 2010 Peelspecial

Onder andere in dit nummer:

- Van toen;...Historie Peelgebieden
- En nu;...Het beheerplan
- Samenwerken
- Een kijkje bij de burens; Engbertsdijkvenen
- En in de toekomst;...Natura 2000 in 2050

Voorwoord

Jacqueline Jonkers

Het beheerplan Peelgebieden nadert, als eerste in onze rij, het moment dat we het kunnen opleveren aan onze opdrachtgever het Ministerie van LNV. Deze nieuwsbrief is daarom geheel gewijd aan de Peel en het 'Peelproces'. Op 23 april komt de Stuurgroep Peelgebieden bij elkaar en eerder die dag is de bijeenkomst "De Peellander in 2050". Daar wordt de balans opgemaakt en de opgaven tot 2050 verkend. Een Deurnese Tesnuzzèk (boerenzakdoek) is alvast uitgedeeld aan de genodigden om Servaas Huys uit te kunnen zwaaien als voorzitter van de Adviesgroep Natura 2000 Peelgebieden. Servaas, ook vanaf deze plek: dank je wel!

Als kijkje bij de burens dit keer de Engbertsdijkvenen. Ook hier in dit DLG/Staatsbosbeheer beheerplan de Natura 2000 doelstelling "hoogveen". Ik wens u veel leesplezier.

Jacqueline Jonkers

Column

Het onverenigbare

Als laatste actie van minister Veerman, zegde hij de Tweede Kamer in 2006 toe om met voorrang een beheerplan voor het Natura 2000 gebied de Peel te maken, om te laten zien dat landbouw en natuur samen op kunnen trekken. Daarmee was een flinke uitdaging neergezet.

Immers: de Peel is één van de meest verzuringsgevoelige natuurgebieden in Nederland en tegelijk een gebied met veel intensieve veehouderij dat een forse bijdrage levert aan de verzuring, door de uitstoot van ammoniak. De neerslag van ammoniak ligt rond de 3000 mol per hectare per jaar, terwijl voor het natuurgebied 400 mol optimaal zou zijn.

Eind 2006 gingen we aan de slag en gaf LNV DLG de opdracht om het beheerplan voor de Peelgebieden te schrijven. Wijlen Ton de Kok van LNV kende het al jaren slepende ammoniakdossier van haver tot gort, en wilde het nu wel eens echt gaan oplossen. Volgens Veerman zou het plan al in 2007 klaar moeten zijn. Als snel werd duidelijk dat dat een te optimistische planning was. Het vraagstuk over ammoniak, en natuurlijk de verdroging, was immers taai. Vanaf het begin werden alle betrokkenen in het gebied er bij gehaald. We moesten er immers samen uit zien te komen, als bestuurders en belanghebbenden vanuit de landbouw én de natuur. Servaas Huys, die de partijen in de streek kent als zijn broekzak, bleek bereid om zich hard te maken voor een breed gedragen beheerplan. Om het bestuurlijk nog wat uitdagender te maken: de Peel ligt precies op de provinciegrens en de grens van twee waterschappen. Een Brabants-Limburgse samenwerking ontstond. Na een eerste fase van het verkennen van het vraagstuk en de mogelijke oplossingen, ontstond er draagvlak voor een basis onder het beheerplan: een trapsgewijze verlaging van de verzuring, in de loop van zo'n twintig jaar, zodanig dat ook doorontwikkeling van de veehouderij mogelijk is. Dat laatste is niet eenvoudig, en vraagt naast techniek voor verduurzaming ook innovatie en het benaderen van de veehouderij in het gebied als geheel. Door dat te doen, kan als één bedrijf stopt, een deel van de ruimte worden benut voor doorontwikkeling van andere bedrijven. Begin 2009 waren de maatregelen uitgedacht en was er een goede basis van het beheerplan. Echter: het moet wel echt werken, en dat betekent onder meer dat het samenhangend pakket van maatregelen ook in regelgeving zijn plek moet hebben. En dat het plan niet ecologisch of juridisch onderuit gehaald kan worden. Daar is in 2009 hard aan gewerkt.

En nu zijn we dan bijna zo ver: het beheerplan nadert zijn voltooiing. De oogst van noeste arbeid, van stevige discussies. Alle betrokkenen hebben zo vaak om de tafel gezeten, dat er een band is ontstaan. Iets van onderling respect en begrip. Dat is een mooie oogst, maar zou nooit genoeg zijn geweest voor een goed beheerplan. Daar was namelijk nog één heel wezenlijk element bij nodig: mensen die er voor gaan vol gedrevenheid en passie, en mensen bij elkaar weten te houden. Mensen zoals wijlen Ton de Kok van LNV, en Servaas Huys. Echt mensenwerk.

Jeroen Gosse, Voorzitter Stuurgroep Beheerplan Peelgebieden

Van toen... Historie Peelgebieden;

'Peellander' Piet Wijnen vertelt over vroeger

Piet Wijnen is 76 jaar en heeft zijn hele leven aan de rand van de Peel gewoond. In zijn kindertijd heeft hij altijd in de Peel gespeeld. Nu is hij Peelgids van het bezoekerscentrum de Groote Peel. Dit doet hij al zolang als Staatsbosbeheer rondleidingen geeft in de Peel. Daarvoor gaf hij rondleiding voor het I.V.N. Asten/Someren.

Piet Wijnen: "Ik ben sinds mijn jeugd al bij de Peel betrokken. Na mijn schooltijd ben ik begonnen met het turfsteken en het helpen bij de ontginningen van de Peel. Zo lang als ik weet was het een ruig en nat open gebied want als we in de Peel aan het werk waren dan zag je alle kerk torens van de om liggende dorpen liggen. Ruim 150 jaar geleden was de Peelstreek nog onbebouwd en niet ontgonnen. Het gebied was toen een nat en ruig gebied waar je niet zomaar in kon lopen als je de weg niet wist. Er werd in die tijd aan de randen wel wat turf gestoken voor eigen gebruik. Dat ging dan in eendagskuilen want de volgende dag stonden die weer vol water. Het was er altijd zeer nat en het water kon niet weg. Het gebied was een spons waar heel veel water in zat."

Piet vervolgt: "We hebben tot 1955 nog turf gestoken in het gebied van de Groote Peel, in dit gebied is de turf helemaal met de hand gestoken. Het Limburgse deel is heel anders verveend dan het Astense gedeelte. De gemeente Nederweert heeft haar gedeelte van de Peel verkocht inclusief de ondergrond aan particulieren. Asten heeft alleen het veen verkocht aan particulieren en de ondernemer Jan van de Griendt. Hij heeft het dorp Helenaveen gesticht en zijn 2 zoons later Griendtsveen. Gemeente Asten behield het eigendomsrecht van de grond.

Gemiddeld is het hele gebied 2 tot 2.50 meter diep afgegraven. Op sommige stukken zelfs 4 tot 5 meter diep ! Er is veel zwaar werk verzet door mensen uit de omgeving, maar er werden hiervoor ook mensen van elders aangetrokken."

Piet: “De landbouw is al heel lang in het gebied aanwezig maar wel kleinschalig. Mijn vader kocht in 1939 een ontginningsboerderij. De grond was nog niet helemaal ontgonnen. Dit is na de oorlog af gemaakt. Vanaf 1950 is er grootschalig ontgonnen. In het Ospelse ging dat met grote kranen en mensen die in de steun waren. In het Astense werd het met de schop gedaan en er werkten mensen uit Amsterdam. Er waren mensen bij die nog nooit een schop in de hand hadden gehad. Op een gegeven

moment waren er grote stukken ontgonnen maar het was nog niet geschikt als landbouwgrond. Eerst zette Staatsbosbeheer er lupine op zodat de bodemstructuur verbeterde. De boerderijen die uitgegeven werden in het Astense werden in erfpacht uitgegeven. In het Ospelse was de ondergrond al in eigendom van de mensen die stukken grond hadden gekocht. Het gevolg is nu dat er in het natuurgebied nog steeds veel particulier eigendom ligt.”

Piet vertelt hoe hij tegenover de nieuwe plannen staat: “Ik zit er een beetje dubbel in als het gaat om het herstel van het hoogveen. Toen de Peel met haar hoogveen is ontstaan in de laatste ijstijd was er nog geen bewoning in en om de Peel. Nu is de menselijke invloed groot en is er veel te veel bedrijvigheid met uitstoot van allerlei stoffen zoals ammoniak. Naar mijn mening kunnen de waterstanden niet zo blijven want de schade is te groot. Natura 2000 zorgt voor natuurbehoud maar mag niet ten koste gaan van de mensen uit de omgeving.”

Tot slot vertelt Piet: “Ik verwacht dat er in de toekomst steeds meer mensen komen om te wandelen en te genieten van de stilte en de schoonheid die dit gebied uitstraalt. Ik hoop nog een hoop mensen een mooie rondleiding te kunnen geven vanuit het bezoekerscentrum!”

En nu...; Het beheerplan

Kort voor de kerst van 2006 kreeg Jacqueline Jonkers (DLG) van Ton de Kok (Ministerie van LNV) in een café bij station 's-Hertogenbosch de opdracht voor het opstellen van het beheerplan Peelgebieden. Al gauw kwamen daar nog 10 Natura 2000-gebieden bij in Noord-Brabant en Limburg en bouwden we een groot Natura 2000 team. Bij de Peel had DLG het geluk te kunnen leunen op de succesvolle samenwerking van Martijn Schraven, Servaas Huys en de landinrichtingscommissie. Later stapte Martijn (helaas voor DLG) over naar het Waterschap. Met Chris Tönissen als ervaren procesmanager aan het roer naderen we nu de eindstreep. Natuurlijk verdient ook samenwerkingspartner Staatsbosbeheer expliciete aandacht, en met name de inhoudelijke bijdragen van Jac Hendriks.

Hieronder in 3 schetsen een beeld van het proces. Het is slechts een impressie en doet geenszins recht aan de inzet van schrijfteam, projectteam, adviesgroep, belangengroepen en medewerkers van kennisinstellingen. Helaas kunnen we Ton de Kok het 'opdracht gereed' niet meer melden, hij overleed vorig jaar.

De eerste stap – Door Martijn Schraven (in 2007 en 2008 secretaris van de Landinrichtingscommissie Peelvenen en de Adviesgroep Natura 2000 Peelgebieden en adviseur van het projectteam beheerplan, Dienst Landelijk Gebied. Martijn werkt nu voor het Waterschap Peel en Maasvallei).

Met het beheerplan Natura 2000 Peelvenen werd onder tijdsdruk van de opdracht van LNV gestart in één van de meest beladen gebieden van Nederland: nergens lagen de instandhoudingsdoelen in verhouding tot de omgeving zo hoog als in de Peelvenen. Toen Natura 2000 zich aankondigde, was de landinrichtingscommissie Peelvenen al een aantal jaren bezig met het oplossen van problemen rond vernatting, natuurontwikkeling, perspectieven voor de landbouw en het droog houden van woningen. Gaande dat proces hadden de partijen in het gebied zich gevonden in het landinrichtingsplan met de titel “Het onverenigbare verenigd”.

Het lag daarom voor de hand om de partijen uit de landinrichtingscommissie uit te nodigen in een adviescommissie voor het opstellen van het beheerplan. Dit onder voorzitterschap van Servaas Huys, iemand die het landinrichtingsplan voor elkaar had gebokst en in staat was ook zo'n moeilijk proces als Natura 2000 te leiden.

Onze eerste stap was kijken, wat we aan ingrediënten voor een beheerplan hadden liggen. Zo was er aan de Limburgse kant van het gebied een GGOR, het Nieuw Limburgs Peil. Al gauw werd gesteld, dat de hydrologische randvoorwaarden voor het Natura 2000 gebied door NLP zouden worden afgedekt. Zo ook aan de Brabantse kant, waar men toen vond dat het landinrichtingsplan Peelvenen voldoende invulling gaf aan de instandhoudingsdoelstellingen op het gebied van water. Oftewel, het “hoofdstuk Water” van het beheerplan lag er.

Met ammoniak ging het anders. Er lag vanuit de doelen een plafond van 400 mol depositie per hectare per jaar op het natuurgebied. Wetende, dat in de huidige situatie een ammoniakdeken van een kleine 3000 mol boven de Peelvenen hing. Het grootste deel van die deken was niet te beïnvloeden, omdat deze de wijten was aan diffuse bronnen als verkeer en industrie. “Slechts” ruim 810 mol was toe te schrijven aan de landbouw, die beperkingen ondervindt vanwege de externe werking. Wat erg frustrerend was, was dat welk scenario voor het terugdringen van de ammoniakdepositie vanuit de landbouw je ook kon verzinnen, het niet voldeed aan het plafond van 400 mol en daardoor juridisch niet haalbaar was. Ook toen we met landbouw en natuur een oplossing hadden verzonnen voor een haalbare en betaalbare afname van de ammoniakdepositie “in de geest van”, wist de wet daar een streep door te halen.

Het project met het A-woord - Dr.Ir. Dorien Brunt van Wing, partner in ruimte en ontwikkeling

In 2008, toen wij er net bij betrokken raakten, noemden wij het project: “Ammoniak en de Peelvenen”. We hadden het beeld dat het misschien wel een lastige, maar zeker geen onmogelijke opgave zou zijn. Later noemden we het “het project met het A-woord”. We zaten er tot over onze oren in en we wisten niet of we er ooit uit zouden komen.

We organiseerden werkbijeenkomsten met juristen, ecologen, beleidsmedewerkers van LNV, VROM, de provincie en gemeentes. We vormden een denktank met lokale partijen, waaronder natuur- en landbouworganisaties. We lieten Alterra de reductie van ammoniak in verschillende scenario's doorrekenen. We vroegen aan het LEI (Landbouw Economisch Instituut) naar bedrijfseconomische gevolgen. Met deskundigen uit het Ontwikkeling, beheer en Natuurnetwerk spraken we over de mogelijkheden van effectgerichte (water)maatregelen in hoogveen. Het RIVM maakte de impact van andere bronnen dan de landbouw helder. Alle informatie werd onderzocht en gewogen in de denktank en doordacht op basis van een grote kennis van het gebied en een uitstekend inzicht in de ontwikkelingen de landbouw. Het was een taai onderwerp en de emoties liepen soms hoog op. De toekomst van landbouw en natuur raakt ons allemaal.

Het mooie van Brabant is dat mensen met elkaar in gesprek blijven en er samen uit willen komen. Ook al lopen de meningen

sterk uiteen. Dit zorgde ervoor dat er uiteindelijk overeenstemming ontstond over de opgave en de oplossingsrichting. Het was duidelijk dat verschillende partijen ieder op hun eigen niveau en vanuit hun eigen verantwoordelijkheid hun steentje bij zouden moeten gaan dragen. Op het lokale niveau wordt dat geregeld in het Beheerplan. Op het provinciale niveau in de Provinciale Verordening en op landelijk niveau in de Programmatische Aanpak Stikstof (de PAS). Langzaam maar zeker wordt het “stikstofreductie-huis” gebouwd. De eerste steen is gelegd in het Brabantse!

Kan de Peellander nu weer “vort”!? – door Chris Tönissen, procesmanager DLG

Het heeft wel wat energie gekost van deze en gene die betrokken is bij de Peel, maar de definitieve contouren van het beheerplan Natura 2000 komen in zicht. Het aardige in het gebiedsproces in de Peel is dat de mensen en de belangengroepen er altijd in slagen om de aandienende problemen relatief snel op te pakken en om te vormen tot werkbare afspraken. Niet dat men snel toegeeft. Men zet meestal erg hard in en gaat de confrontatie niet uit de weg. Alle (legale) middelen worden ingezet om zijn of haar gelijk te halen. Discussie in commissies en in de pers zijn daarom hard en zakelijk, maar men probeert wel een lijntje te houden met de ‘tegenpartij’. En dat is dan de andere kant van de Peellander: na de discussies en na de confrontatie kan men achteraf altijd nog met elkaar communiceren, bij voorkeur met een biertje in de hand voor de bar. Is eenmaal een compromis bereikt, of is er eenmaal een onomkeerbaar besluit gevallen, dan vormt dat het vertrekpunt en wil men liefs zo snel mogelijk de zaak af te werken c.q. implementeren. Het kan dan niet snel genoeg gaan. Kortom de veerkracht in het gebied is enorm.

En zo zal het ook gaan met het beheerplan Natura 2000. De Peel heeft als pilot gediend om met name het Ammoniakbeleid (op)nieuw vorm te geven. Hoewel het misschien voor de natuur niet snel genoeg kan gaan is de factor tijd een belangrijke bondgenoot om de omschakeling naar een emissiearme landbouw mogelijk te maken. Alle partijen zijn het erover eens dat de ambitie na drie beheerplanperiode een feit moet zijn. Voor water geldt ongeveer hetzelfde: de waterschappen hebben toegezegd om een aantal maatregelen in en rondom de Peel zo snel mogelijk op te pakken en uit te voeren.

In de paragraaf monitoring is in het beheerplan ruim aandacht besteedt aan het volgen van de ontwikkelingen van Natuur, Water en Ammoniak. De voorwaarden zijn zo goed mogelijk in het plan opgenomen, waardoor het Hoogveen zich zo goed als mogelijk is kan ontwikkelen. En nu maar hopen dat de natuur zich ook aan de afspraken van ons mensen houdt.

Landinrichting Peelvenen en Natura 2000

Naast het Natura 2000 beheerplan voor de Peelgebieden wordt er in de Peelvenen, het peelgebied op de grens van de provincies Limburg en Noord-Brabant, tegelijkertijd gewerkt aan de landinrichting van dit gebied. Het Landinrichtingsproces was al in een ver gevorderde staat toen het gebied aangewezen werd aan Natura 2000-gebied. Edith Camps van Dienst Landelijk Gebied is verantwoordelijk voor het proces en de uitvoering van het landinrichtingsplan Peelvenen. Edith: “Het grootste voordeel is dat partijen elkaar kenden zowel vanuit Limburg als Brabant, dit doordat ze samen gewerkt hebben aan het Landinrichtingsplan Peelvenen “Het onverenigbare verenigd”. Er is een vertrouwensbasis, waardoor partijen elkaar ruimte geven in de discussie omdat ze weten dat er op constructieve manier naar een oplossing wordt toe gewerkt. Een nadeel is dat soms oude discussies, die gevoerd werden bij het opstellen van landinrichtingsplan, “dunnetjes” over gedaan.”

Gevolgen

De invloed en gevolgen van het Natura 2000 proces van de Peelgebieden op de landinrichting peelvenen is gering omdat er al een vastgesteld plan was. Tijdens de uitvoering van het landinrichtingsplan nu, wordt gekeken naar de Gewenst Grond- en Oppervlakte water Regiem (GGOR) maatregelen welke opgenomen zijn of worden in het N2000 plan. Omdat in Limburg de GGOR al zijn opgesteld kijkt men vanuit Brabant of dezelfde maatregelen kunnen worden toegepast.

Gezamenlijke doelen

Edith: “Voor een deel gaat het bij het landinrichtingsplan Peelvenen om dezelfde doelen bij Natura 2000-gebied Peelgebieden, met name de natuur en waterdoelen. Qua natuurdoelen zijn er ook enkele verschillen. Het Natura 2000-plan heeft ook betrekking op enkele ecologisch vereiste soorten, naast de hoogveenregeneratie doelstelling. Het Landinrichtingsplan heeft in tegenstelling tot het Natura 2000-plan ook de doelstelling om de EHS en EVZ te realiseren, om te komen een tot aaneengesloten natuurgebied. Daarnaast heeft het Landinrichtingsplan ook nog meerdere doelen, namelijk op het gebied van recreatie en Toerisme, Landbouw, verkeer en veiligheid, leefbaarheid en cultuurhistorie. Wel is zo dat de natuurdoelen, door het Natura 2000-plan scherper, helderder zijn. Dit komt uiteindelijk de te nemen maatregelen in het kader van het landinrichtingsplan Peelvenen om de natuurdoelen te realiseren ten goede.”

Bijzonder

Edith: “Bijzonder aan het project Peelvenen is dat alle betrokkenen daadwerkelijk de “handen uit de mouwen steken” en zich verantwoordelijk voelen voor de realisatie van het Landinrichtingsplan. Partijen durven in deze verder te kijken als alleen naar hun eigen belangen, en kijken wat goed is voor het gebied met respect voor ieders rol en verantwoordelijkheid.”

Samen

“De interne samenwerking (dus met partners van het Landinrichtingsproject en die van het Natura 2000 project) verloopt goed, het gaat in deze steeds om dezelfde personen, alleen zitten er bij het Natura 2000-project nu ook Limburgse vertegenwoordigers erbij,” vertelt Edith. Edith vervolgt: “Maar omdat de knip in het Landinrichtingsplan tussen Limburg en Brabant pas in 2007 is gemaakt, nadat het Landinrichtingsplan is vastgesteld kennen de partijen elkaar goed over en weer van de provinciegrens.”

Edith: “Ik zie me zelf als een spin in het web. Maar ben als projectleider continue bezig om kikkers in de kruiwagen te houden; ondanks een lange voorgeschiedenis, gaat het niet vanzelf dat concessies bereikt worden. Dit betekent veel overleggen met alle partijen en daarbij kleine stappen vooruit maken. Op dit moment is er een goed samenwerkend team binnen DLG. Alle specialisten (teveel om op te noemen, o.a. hydrologie, ecologie, maar ook GIS of juristen) zijn betrokken met dit gebied en zetten zich er goed voor in. Dit gebeurt dan in samenwerking met betrokken partijen, waardoor de neuzen in dezelfde richting gaan staan. Alleen kun je in dit werk niet veel betekenen, het draait om samenwerken in alle niveaus. En daarnaast moeten bestuurders goed geïnformeerd zijn en vertrouwen in elkaar hebben (dus regelmatig water bij de wijn doen). Vooral een goede voorzitter is essentieel, daar waar belangen tegengesteld zijn.”

Samenwerken

aan beheerplan Natura 2000 Peelgebieden

De redactie van de Natura 2000-nieuwsbrief heeft leden van de Adviesgroep Natura 2000

Peelgebieden de vragen gesteld: "Hoe kijk je terug op de totstandkoming van het beheerplan en hoe zal het gebied zich, volgens jou, in de toekomst ontwikkelen?"

Henk Kerkers, Wethouder Gemeente Deurne:

"Door alle betrokken partijen bij de Peel werd het als logisch ervaren om het opstellen van het beheerplan samen op te pakken. Slagvaardig werd aan de slag gegaan om dit binnen een half jaar gereed te hebben. Jammer genoeg waren er landelijk en Europese regels, die het voor ons belemmerde om dit samen goed op te lossen, want daar toe waren wij in staat geweest. Ook door deze regelgeving hebben we ons niet uit het veld laten staan en is het gelukt om binnen 2 jaar het beheerplan af te ronden."

Henk Kerkers: "Dit plan is belangrijk voor iedereen, zodat er voortvarend aan de toekomst van landbouw en natuur verder gewerkt kan worden. Geen beheerplan was beperkend voor zowel landbouw als natuur geweest."

Frans Verdonschot, Projectleider Nieuw Limburgs Peil / Gebiedscoördinator Midden Limburg:

"Een belangrijke peiler van het beheerplan is water. Voor Limburg hebben we Nieuw Limburgs Peil ingezet en dat is door iedereen omarmd. Hiermee wordt de motor van het natuur gebied sterk verbeterd met behoud van een landbouw met toekomst."

Frans Verdonschot: "Ik hoop dat met dit plan onnodige administratieve lasten en onnodige tegenstanden worden voorkomen en dat het totale gebied zich nog verder gaat ontwikkelen."

Ernest de Groot, lid Dagelijks Bestuur Waterschap Aa en Maas:

"Voor het herstel van hoogveen is water van cruciaal belang. Ik hoop en verwacht dat we samen met de streek op basis van dit beheerplan weer een extra slag gaan maken (of stap gaan zetten) in de bestrijding van de verdroging van de Deurnese peel/ Mariapeel, Groote Peel en De Bult."

Arjan van der Zee, districtshoofd Peel en Kempen Staatsbosbeheer:

"De Peelvenen is een complex gebied. Een prachtig hoogveen gebied waar de kansen op herstel groot zijn. Maar dan moet er wel worden voldaan aan een aantal belangrijke voorwaarden. Er moet voldoende water zijn van voldoende kwaliteit. Permanent en stabiel. Daar begint het mee. En daar zijn we in het gebied al een tijdje mee bezig. Vervolgens moet de lucht schoon zijn. En heel wat schoner worden dan die nu is. Ondanks het feit dat we al meer dan tien jaar aan het praten zijn over dit gebied en we stappen voorwaards maken waren toch nog twee jaar nodig om het beheerplan Natura2000 voor de Pelen te maken. Een Stuurgroep, een Adviesgroep, een Schrijfgroep, projectgroepen en werkateliers waren nodig om de inhoud te verwoorden in een lijvig rapport. Belangrijke bouwstenen als GGOR en Ammoniak vroegen extra tijd. Logisch vanwege de mogelijk landelijke impact en doorwerking naar andere Natura2000 gebieden. Al met al dus een stevig proces en een dito rapport."

Arjan van der Zee: "Het is moeilijk te zeggen. We zijn er volgens mij niet zo goed in geslaagd de kansen in beeld te brengen. De focus ligt sterk op de juridische kant en wat wel en wat niet kan. Natura 2000-gebieden zijn natuurlijk prachtige natuurgebieden. Europese parels! Ik begrijp ook dat mensen in de streek allereerst kijken wat de doorwerking is van zo'n beheerplan betekent voor hun positie. Maar men moet zich ook realiseren dat voor de Peelgebieden er reeds een koers was uitgestip-

peld: realisatie EHS en een stevige vernattingsopgave. Dit alles verwoord in het plan van de Landinrichting Peelvenen "Het onverenigbare verenigd". Samen met dit Natura2000 beheerplan hebben we nu een compleet beeld met een duidelijke richting. En daar mee geven we richting de streek ook een stuk duidelijkheid. Dat is minstens zo belangrijk.

Ik zie grote kansen voor (nieuwe) natuur en natuurherstel, kansen voor recreatie en toerisme én kansen voor de landbouw. Het uiteindelijke resultaat zal zijn een prachtig uitgestrekt hoogveengebied waar planten dieren en mensen van kunnen genieten."

Jan Classens, lid Dagelijks Bestuur Waterschap Peel en Maasvallei

"Het proces is eigenlijk een voorzetting geweest van de succesvolle samenwerking van landbouw en natuur bij het landinrichtingsplan Peelvenen. Het was ook niet voor niks dat dezelfde mensen weer aangezocht werden om plaats te nemen in de Adviesgroep Natura-2000 Peelvenen. Ook hier weer onder de deskundige leiding van Servaas Huys, iemand die er toch weer elke keer in slaagt om als de discussie weer eens echt scherp gevoerd werd de gelederen weer gesloten te krijgen. Maar de sfeer was altijd goed. Kortom: Een prettig proces met flinke discussies tussen de verschillende geledingen."

Jan Classens: "Tot op de dag van vandaag is er veel onzekerheid in het gebied. Ik hoop dat we erin slagen om de met dit plan de duidelijkheid weer terug te brengen in het gebied. Het beheerplan kan zorgen voor ontwikkeling van natuur met daarlangs voldoende ruimte voor de aangrenzende landbouwbelangen. Erg belangrijk zijn duidelijkheid en ruimte om te ondernemen voor de agrarische ondernemers. Het beheerplan wat er nu ligt kan hier aan bijdragen en dan is er heel zeker toekomst voor de agrarische sector rond de Peelvenen."

Chris Bartels, strijder voor natuur- en milieu van de Peel:

"Het Natura 2000-project heeft een oplossingsrichting voor de ammoniakproblematiek opgeleverd. Actueler dan ooit is het werkelijk tot staan brengen van de aantal dierplaatsen voor intensieve veehouderij in de Peelregio."

Helm Verhees ZLTO Deurne

"Allereerst, al bij het begin dus mijn eerste gedachte toen ik dit onder ogen kreeg (beheerplan natura 2000), weer iets nieuws om het de agrarische sector nog weer lastiger te maken. En dat is eigenlijk nog steeds zo. Waarom zoveel geld en tijd in een relatief klein gebied te stoppen, voor iets wat je niet kunt terugkrijgen. Ik heb vaker gezegd, het was en is een geweldig mooi gebied, wat is er mis mee. Maar na heel veel en intensief bespreken, bekijken en overleg met collega's waren we toch blij dat de sector hierop eigenlijk de tijd vooruit was. en niet alleen onze sector bleek nadat we onze eerste ronde hadden gehad. Elke sector had hierin al zo'n ontwikkeling doorgemaakt dat de autonome situatie al heel veel tot stand bracht. Dus ik denk dat er soieso al veel bereikt gaat worden, op het gebied van natuur, eigenlijk is het zo dat we andere natuur gaan krijgen. Totstandkoming was zeer moeizaam zoals verwacht na de eerste vergaderingen. Het was zo dat we bij mekaar gingen zitten en dit wel even zouden doen!! Mooi niet dus. Plan is bij onze achterban moeilijk uit te leggen, dit komt ook wel dat onze leden zelf de portemonnee moeten trekken. Bij de industrie is het de onderneming die hiervoor investeringen moet doen en wordt vervolgens doorberekent aan de klant! En zoals ik al genoemd heb, het gebied zal zeker mooi worden, maar dit was het ook al."

Edwin Wieman, Provincie Noord-Brabant en lid van het projectteam voor het beheerplan Peelgebieden:

"Met het versneld oppakken van het beheerplan voor de Peelvenen is men direct in het diepe gesprongen. In dit beheerplan waren alle ingrediënten aanwezig om niet te slagen: de hoogste stikstofdepositie van Nederland, honderden drinkwateronttrekkingen zonder vergunning, meerdere bevoegde gezagen. Desondanks ligt er straks een beheerplan die voldoet aan alle wensen. Dat lukt alleen als partijen open staan voor elkaars belangen en de doelstellingen helder voor ogen blijven. Dat is m.i. goed gelukt."

Edwin Wieman: "Het plan focust primair op de interactie tussen het Natura2000 gebied zelf en de directe omgeving. Dit zou de standaard moeten zijn in ieder plan dat de bescherming van natuurwaarden beoogt."

Servaas Huys neemt afscheid van zijn functie als voorzitter

Vrijdag 5 februari j.l. heeft Servaas Huys officieel afscheid genomen van zijn functie als voorzitter van de Landinrichtingscommissie Peelvenen in de Gouden Helm te Helenaveen. Tijdens zijn receptie konden mensen uit de streek en mensen die nauw met Servaas hebben samengewerkt persoonlijk afscheid nemen.

Servaas was en is van grote betekenis voor de ontwikkeling van de Peelgebieden. Er is onder zijn leiding op regionaal, provinciaal en landelijk niveau veel in beweging gezet. Servaas is maar liefst 11 jaar actief geweest voor de Peel. Ook is Servaas actief geweest als voorzitter voor de adviesgroep Natura 2000 Peelvenen (inclusief LNV-pilot over stikstof).

Om Servaas op gepaste wijze te bedanken voor al zijn inzet werd op deze middag de Servaas Huys-wandelroute nabij Griendtsveen feestelijk geopend. Zijn naam is en blijft zo ook in de toekomst een bekende in het gebied.

Interactie met de streek

De Peelvenen vormen een uniek natuurgebied op de grens van Noord-Brabant en Limburg. Sinds de jaren '80 zijn overheden en andere betrokkenen bezig om het oorspronkelijke hoogveengebied te herstellen. Tegelijkertijd dienen ook de bewoonbaarheid, leefbaarheid en de cultuurhistorische waarden van het gebied versterkt te worden. Servaas is als voorzitter van de landinrichtingscommissie Peelvenen 11 jaar actief geweest. Hij heeft zich ingezet om inwoners van het gebied actief te betrekken bij de plannen en te zoeken naar dialoog met de streek. Zo ontstond draagvlak voor de uitwerking en uitvoering van de diverse maatregelen. Steeds is naar een oplossing op maat gezocht. Op deze manier konden de tegengestelde wensen binnen het projectgebied uiteindelijk toch worden verenigd.

Samenwerken

Voor de Peelvenen werkte Servaas veel samen met agrariërs, bewoners, recreanten, natuurbeheerders en bestuurders danwel ambtenaren van betrokken organisaties van de ZLTO, waterschappen, natuurorganisaties, provincies, gemeenten en Dienst Landelijk Gebied. Hij bracht de partijen bij elkaar en wist er als voorzitter voor te zorgen dat alle neuzen dezelfde kant op stonden. Ook was hij nauw betrokken bij diverse adviesgroepen en bij informatieavonden.

Engbertsdijksvenen Hoogvenen in de Peel en.... In Twente!

In heel Nederland zijn 5 hoogveengebieden aangewezen als Natura 2000-gebied. Naast de Peelvenen is ook het gebied van de Engbertsdijksvenen in de gemeente Twenterand aangewezen als een van de Natura 2000-gebieden in Nederland. Dienst Landelijk Gebied regio Oost schrijft in opdracht van het Ministerie van LNV een beheerplan om de unieke natuurwaarden van Engbertsdijksvenen ook op lange termijn te behouden.

Bijzonder actief hoogveen

Het gebied Engbertsdijksvenen ligt in de provincie Overijssel tegen de Duitse grens. Bert Neefjes is projectleider van Dienst Landelijk Gebied regio Oost en trekker van dit Natura 2000 beheerplan.

Bert: "Grote delen in dit gebied zijn door de mens afgegraven oftewel verveend. Zo'n 12 hectare van het gebied is nooit verveend en beschermd tegen verdere verdroging. Dit restant bestaat uit actief hoogveen. Actieve hoogvenen zijn zeer zeldzaam in Europa. De vegetatie bestaat in goede staat uit diverse veenmossen. In dit gebied komen ook bijzondere diersoorten voor zoals de veenmier, turfloopkever, heikikker, adder en gladde slang. De veenputten in het gebied vormen een geschikt leefgebied voor de blauwborst en de grauwe klauwier. In de wintermaanden is het een belangrijk leefgebied voor de kraanvogel, taigarietgans en toendrarietgans."

Samen met het gebied

Het beheerplan wordt opgesteld in samenspraak met diverse partijen. Mensen vanuit Staatsbosbeheer, twee waterschappen, omliggende gemeentes en de LTO afdelingen werken samen in de werkgroep aan het plan. Hier wordt de inhoudelijk input verzameld en het plan gevormd. Voor omwonenden en andere geïnteresseerden zijn er informatie- en inloopbijeenkomsten. Betrokken mensen van verschillende belangenorganisaties nemen zitting in de klankbordgroep om zo voor de belangen van hun achterban op te kunnen komen. De stuurgroep met daarin betrokken bestuurders adviseren over het beheerplan. Het Bevoegd Gezag (LNV en GS) stellen uiteindelijk het beheerplan vast.

Maatregelen

"We zijn al een heel eind in het proces," vertelt Bert enthousiast. "De maatregelen voor het gebied worden binnenkort in concept geformuleerd. Er wordt op dit moment een toets uitgevoerd om er achter te komen welke gevolgen het bestaande gebruik heeft op dit gebied. De aandacht ligt hierbij met name op het inzichtelijk maken van de problematiek van de grondwaterstromingen en de stikstofdepositie in het gebied.

Toekomst

Het is belangrijk om zorgvuldig met dit proces om te blijven gaan. Het gaat om grote belangen en veel verschillende spelers. Het is essentieel om goed met elkaar in gesprek te blijven. Partijen werken pas echt goed samen zodra zij niet alleen kijken naar hun eigen belang. Feiten van de situatie zijn leidend en vragen om maatregelen op maat. In 2010 verwacht ik dat wij het beheerplan kunnen afronden.

Engbertsdijksvenen

Natura in 2050 volgens Piet Zegers

Piet Zegers is sinds 1992 boswachter bij Staatsbosbeheer en De Peel is het gebied waar hij zijn werkzaamheden uitvoert. Zijn werkzaamheden bestaan uit het behartigen van de belangen van Staatsbosbeheer in verschillende werkgroepen, hij draagt zorg voor de handhaving in het gebied, geeft voorlichting en zorgt voor de recreatieve inrichting. Voor het Natura 2000-gebied de Peelgebieden werkt Piet samen met de waterschappen, landbouw- en natuurorganisaties, gemeenten en Dienst Landelijk Gebied, veelal als het gaat over de recreatieve inrichting.

Natura 2000-Peelgebieden in 2013

Piet Zegers: "Als het beheerplan zijn doorgang kan vinden en het zeldzame hoogveen door de verbeterde omstandigheden zich verder uitbreidt hoop ik dat in 2013 de tekenen van natuurontwikkeling die nu zichtbaar zijn, zich voort zetten. In 2013 zal het waterpeil hoger zijn en het water schoner door minder ammoniak. Het gebied heeft natuurlijk de laatste 10 jaar sowieso een sterke kwaliteitsverbetering ondergaan. Dit met name door de uitvoering van het landinrichtingsplan. In 2013 zal door behoud en ontwikkeling naar mijn verwachting meer veenmos gaan groeien en herstellen. Het wordt nog mooier dan het al is: een eldorado voor zeldzame planten en dieren om in te leven en voor de mensen om van te genieten."

Piet Zegers kijkt vooruit: "In 2050 verwacht ik een natter weids landschap met minder boomgroei en meer hoogveen, afgewisseld met kleine heideveldjes. De Peel is nu al een gebied rijk aan verschillende soorten vogels. Dit zal de aankomende tientallen jaren zeker niet afnemen. Het gebied zal wel andere soorten aantrekken. Het gebied is in 2050 aantrekkelijk voor water- en moerasvogels. Zeldzame soorten zoals de geoorde fuut, de blauwborst en de kraanvogel vinden hier een uitstekend thuis. De moerassen zijn een ideale leefomgeving voor de heikikker en op de hogere drogere delen voelen de gladde slang en de levendbarende hagedissen zich het beste.

En in 2050...

In 2050 kijk ik terug op een proces dat destijds op het juiste moment in gang is gezet en waarvan de vruchten zichtbaar zijn. Voor de natuur is er een goed besluit genomen. De resultaten zijn goed te zien. Er zijn wel door verschillende partijen offers gebracht om dit te realiseren. Dit is niet voor iedereen prettig geweest. Uiteindelijk is er bij het samenstellen van het beheerplan wel rekening gehouden met alle belangen die speelden."

Tot besluit vertelt Piet: "Natura 2000 is in zijn algemeenheid en zeker voor De Peel een goed instrument geweest om het behoud van natuur op een hoger plan te brengen."

Heikikker (Jos Crins)

Gladde Slang (Lida Goede)

Bijeenkomst over toekomst Peelgebieden

De Peellander in 2050

Op vrijdag 23 april komen 150 genodigden bijeen in conferentiehôtel Willibrordhaeghe in Deurne voor de interactieve bijeenkomst De Peellander in 2050. Initiatiefnemers zijn Staatsbosbeheer regio Zuid, LNV/DRZ regio Zuid, Waterschap Aa en Maas, Bestuurscommissie Peelvenen, Provincie Noord-Brabant, Provincie Limburg en Dienst Landelijk Gebied regio Zuid. Het centrale thema is breed ingestoken: hoe gaat de streek zich de komende jaren versterken op de gebieden landbouw, natuur en sociaal-economische ontwikkelingen?

Natura 2000 zal een belangrijk gespreksonderwerp zijn. Want na jaren van discussie heeft de adviesgroep het beheerplan Natura 2000 Deurnsche- en Grote Peel afgerond. En de Peel-problematiek heeft als pilot gediend om de ammoniakdiscussie in relatie tot het Natura 2000-beleid af te ronden. Actueel is dat direct na de bijeenkomst het beheerplan door de Natura 2000-stuurgroep voor de laatste keer zal worden besproken om deze vervolgens te kunnen versturen naar minister Verburg en de colleges van G.S. van Noord Brabant en Limburg. Met het afronden van het beheerplan trekt Servaas Huys, voorzitter van de adviesgroep, zich terug uit het actieve bestuurlijk leven in de Peelregio. De bijeenkomst is dus tevens zijn afscheid, ook die van de landinrichtingscommissie Peelvenen.

Kortom, op 23 april zullen alle verworvenheden in de Peelgebieden worden belicht en zal er een algehele oproep worden gedaan om te blijven bijdragen aan een blijvende gezamenlijke aanpak van de Peelgebieden. Dit gebeurt op interactieve wijze door onder andere een Lagerhuisdebat met alle aanwezigen én een ronde tafelgesprek met de bestuurders/directeuren van de initiatiefnemende partijen.

Voor meer informatie: Evert-Jan van Veen, 06-115248196, e.s.van.veen@minlnv.nl

Colofon

Veel natuurgebieden in Europa hebben een zeer gevarieerde en rijke natuur, die van grote biologische, esthetische en economische waarde is. Om deze en andere Europese natuur te behouden, heeft de Europese Unie het besluit genomen voor Natura 2000. Dit is een samenhangend netwerk van beschermde natuurgebieden, voor Nederland alleen al 162 in totaal.

Dienst Landelijk Gebied en Staatsbosbeheer gaan in opdracht van LNV voor een groot aantal Natura 2000-gebieden het beheerplan opstellen in de provincies Noord-Brabant en Limburg.

Voor een aantal van de Natura 2000-gebieden in Limburg heeft de provincie Limburg het initiatief genomen om het project Natura 2000 in Limburg verder uit te werken. Dienst Landelijk Gebied zal hiervoor het proces rondom deze beheerplannen organiseren én bovendien zelf een deel van de beheerplannen schrijven. Dat gebeurt in overleg met eigenaren, ondernemers, omwonenden, diverse overheden en andere belanghebbenden.

dienst landelijk gebied

voor ontwikkeling en beheer

Wilt u meer weten over Natura 2000 en haar gebieden?

Neem dan eens een kijkje op de website www.natura2000beheerplannen.nl

Naast een omschrijving van de gebieden, vindt u hier ook de contactpersonen per gebied.

Redactie:

Heeft u nieuws voor volgende Natura Nieuwsbrief regio Zuid of heeft u vragen, neem dan contact op met de redactie: 013-5950581

of e-mail: a.van.esch@minlnv.nl / j.jonkers@minlnv.nl / m.pronk@minlnv.nl

Vormgeving:

Dienst Landelijk Gebied, Tilburg